

Een toelatingsproef hoger onderwijs?

Verschenen in De Morgen Online (27/9/2014)

Bram Spruyt (VUB), Dimokritos Kavadias (VUB), Mieke Van Houtte (Ugent)

Het hing al een tijdje in de lucht en nu staat het in het gloednieuwe Vlaamse regeerakkoord. Vlaanderen zal stapsgewijs een verplichte maar niet-bindende toelatingsproef voor het hoger onderwijs invoeren. Sommige onderwijsvertekkers pleiten nu al resoluut voor een bindend examen.

Het idee een toelatingsproef in te stellen is interessant maar ook een beetje vreemd. Een secundair onderwijs zou oriënterend moeten werken en zo'n oriëntatie- of toelatingsproef overbodig moeten maken. Los daarvan zal de realisatie van zo'n toelatings/oriëntatieproef ons veel leren over ons eigen Vlaams onderwijs. Het wordt bijvoorbeeld buitengewoon boeiend te kijken *wat* precies getoetst zal worden. Onvermijdelijk dringt zich daarbij de keuze op tussen hetzij een meer algemene toets die gebruikt kan worden om een relatief groot aantal studiegebieden (bv humane wetenschappen, exacte wetenschappen,...) af te dekken, hetzij een groter aantal kleine testen die ook onderscheid kunnen maken tussen studierichtingen *binnen* studiegebieden.

Kiest men voor de eerste optie, dan zal deze test vooral algemene vaardigheden en kennis toetsen. Wat die algemene vaardigheden en kennis precies zijn, introduceert *de facto* een hiërarchie tussen basis- en andere vakken. Als men daar op doordenkt, komt men al snel tot de vraag waarom dat onderscheid in het secundair onderwijs niet gemaakt wordt. We gaan toch geen toelatingsproef voor het hoger onderwijs organiseren die los staat van het secundair onderwijs dat de kandidaten daarvoor moet leveren? Het onderscheiden van basis- en andere vakken in het secundair kan nuttig zijn omdat we dan voor zwakkere leerlingen de differentiatie-uren kunnen gebruiken om hun beheersing van de basisvakken te verhogen. Het impliceert uiteraard wel dat het discours van de gelijkheid van richtingen dan definitief dient te worden afgevoerd. Het is bij dit eerste scenario ook niet duidelijk waarom een veel gehoord argument tegen een algemeen eindexamen aan het einde van het secundair onderwijs – scholen zullen zich vooral toeleggen op die vaardigheden die getoetst worden, zogenaamd *teaching to the test* – plots niet opgaat voor deze toelatingsproeven.

In het geval van meer specifieke toelatingsproeven, rijst vooral de vraag 'waarom een toelatingsproef?' Het groot aantal richtingen in het secundair stemt overeen met een groot aantal verschillende eindtermen. Dat zijn doelstellingen die leerlingen behaald moeten hebben op het einde van hun studie. In plaats van meer specifieke toelatingsproeven zouden die eindtermen eenvoudig als richtsnoer gebruikt kunnen worden om een advies aan leerlingen te geven. Dat zou tenminste het voordeel hebben dat leerlingen in het secundair onderwijs weten wat de gevolgen van hun studiekeuze zijn. Het zou immers ethisch ronduit verwerpelijk zijn om voor het secundair onderwijs een discours van 'exploreer je talenten, later kan je nog altijd kiezen' te blijven aanhouden en vervolgens bepaalde richtingen genadeloos af te straffen bij een toelatingsproef voor het hoger onderwijs. De eindtermen als uitgangspunt nemen, impliceert echter dat we zeker moeten zijn dat de leerlingen die in een studierichting afstuderen die eindtermen weldegelijk bereikt hebben. En mogelijk knelt het schoentje daar nog het hardst. We weten namelijk dat dat niet altijd het geval is. Bij de laatste peilingstoetsen voor Project Algemene Vakken (PAV), bijvoorbeeld, bleek dat nog geen

40% van de leerlingen uit de derde graad beroepsonderwijs de eindtermen voor wiskunde en leesvaardigheden bereikt. De vaststelling dat dat in andere landen ook het geval is, verzacht weinig. Een deel van onze jongeren bezit niet de kennis en vaardigheden die ze volgens hun diploma of getuigschrift wel zouden moeten bezitten. Een toelatingsproef wordt dan de symptoombestrijding van een probleem in het secundair onderwijs. Een toelatingsproef wordt dan niet meer of minder dan de geïnstitutionaliseerde bekentenis dat we ons secundair onderwijs niet meer onder controle hebben of daar de verkeerde signalen hebben gegeven aan de leerlingen.

Niemand kan er iets op tegen hebben dat we proberen het aantal mislukkingen in het hoger onderwijs terug te dringen. Een toelatingsproef kan daarbij helpen. Maar trek er dan alstublieft ook de logische conclusies voor het secundair onderwijs uit. Snel een toelatingsproef invoeren en de hervorming van het secundair onderwijs op de lange baan schuiven, is wel het laatste waar het Vlaams onderwijs op zit te wachten.